

The Project Gutenberg eBook of La Libro Ruth

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: La Libro Ruth

Translator: E. Neumark

Release date: December 28, 2007 [eBook #24057]

Language: Esperanto

Credits: Produced by Andrew Sly, David Starner and the Online Distributed Proofreading Team at <http://www.pgdp.net> (This file was produced from images generously made available by Österreichische Nationalbibliothek - Austrian National Library.)

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LA LIBRO RUTH ***

LA BIBLIO

tradukita en

ESPERANTO.

La Libro Ruth.

El la Originalo

tradukis

E. NEUMARK.

NÜRNBERG.

Presejo de W. Tümmel.

1893.

Antaŭparolo.

Tiu ĉi libreto estas malgranda, tamen ĝi estas konata al ĉiu naciisto, ĉar ĝi estas parteto de l' Biblio, kiu ĝis hodiaŭ estas tradukita en du cent lingvoj; kaj tial mi esperas, ke ĉiu homo min bone komprenos, ĉar en okazo de ia dubo li facile povos kompari mian tradukon kun sia nacia. La kara leganto tamen sciu, ke preskaŭ ne estas trovataj du tradukoj, kiuj ĉie precize konsentu. Ĉe mia laboro mi tenis, ekster la hebrea originalo, la tradukoj rusan, germanan, araban kaj persan; kaj praktike mi v[*neklaraĵo*] ke ĉiu de ili havas diversan formon; tial, ne sciante, kiun [*neklaraĵo*] ili akurate sekvi, mi elektis sekvi la originalon, trovante, ke en nia lingvo ni povas komprenigi la penson de alinaciisto pli precize, ol en iu alia lingvo. Mi tradukis konservante kiom eble la vortojn de l' originalo, kaj tamen mi juĝas, ke la libro per tio ne perdis la klarecon por la leganto, kaj kie mi trovis tian okazon, mi aldonis kelkajn vortojn enŝlosante ilin en krampoj.

Kiu iam provis traduki antikvan libron en lingvo niatempa, scias la malfacilecon de tia laboro, kiu neniel povas resti nekritikebla; se mi skribus la tradukon libere (t. e. konservante la rakonton, ne

la vortojn), kredeble ĝi estus pli klara kaj bonstila, sed tiam ĝi jam ne prezentus ĉiujn nuancojn de l'originalo precize, kaj multaj pensoj per tio perdis.

Kiam mi vidis, ke mia laboro plaĉis al niaj amikoj kaj ili estos kontentaj je ĝi, tiam mi ankaŭ eldonos la tradukon de «Esther» el la Biblio.

Mi esperas, ke niaj diligentaj amikoj min sekvos, kaj pli frue aŭ pli malfrue ni havos en nia lingvo la tradukon de l'tuta Biblio, kiu alportos al nia lingvo honoron, progresadon kaj utilegon.

Grodno, Rusujo, en Novembro 1892.

E. Neumark.

Pri l'ortografio.

Tradukante el lingvo hebrea, mi ne povis skribadi la nomojn personajn kaj geografiajn tiel, kiel oni kutimis skribadi en lingvoj eŭropaj, ĉar nia lingvo, kiu estas kreita por esti internacia, devas prezenti ĉion kiom eble pli precize, ol aliaj lingvoj, kaj tial ĉe l'skribado de nomoj, kiuj havas sonojn ne havantajn literojn en nia alfabeto, ne povinte skribi ilin precize, mi almenaŭ faris signojn, per kiuj la filologo aŭ la orienta naciisto ilin ekkonu kaj povu ilin diferencigi de l'fonoj proksimaj al ili. Kaj jen estas la formoj, en kiuj mi skribis en tia okazo, kaj tiujn ĉi samajn formojn mi proponas al niaj amikoj, estontaj en tia situacio

Anstataŭ la hebrea: araba, turka, kaj persa: mi skribis kaj konsilas:

	ח	=	ח	ĥh
	ז	=	ط	zh
(vokalo)	א	=	ع	à, è, ì, ò, ù
	ג	=	غ	gh
	ד	=	ض	dd (perse zz)
	ק	=	ق	kh
	ת	=	ت	th
	ש	=	ث	sh
	ס	=	ص	ss

kaj ĉar la suprediritaj kvar lingvoj ne havas sonojn fremdajn al nia alfabeto pli ol tiuj naŭ, pri kiuj mi jam parolis, mi pensas, ke tiel ni povas signi ĉiujn orientajn sonojn.

La tradukinto.

La Libro Ruth.

ĈAPITRO I.

(1) En la tagoj, kiam juĝis (= *regis*) la juĝistoj, estis malsato en la lando, kaj el Beshleĥhem Jehuda foriris homo, por loĝi en kampoj de Moab, li, lia edzino kaj liaj du filoj. (2) La nomo de l'homo (*estis*) Elimeleĥ—de lia edzino, Naòmi, kaj la nomoj de liaj du filoj—Maĥhlon kaj Kiljon, Efrashanoj de Beshleĥhem Jehuda, kaj ili venis kampojn Moabajn kaj estis tie. (3) Kaj Elimeleĥ, edzo de Naòmi, mortis, kaj restis ŝi kaj ŝiaj du filoj. (4) Kaj ili edziĝis kun virinoj moabinoj, la nomo de l'unu Ārpa, kaj de l'dua Ruth, kaj ili loĝis tie ĉirkaŭ dek jarojn. (5) Kaj Maĥhlon kaj Kiljon ambaŭ ankaŭ mortis, kaj restis la virino (*sola*) post ŝiaj du filoj kaj ŝia edzo. (6) Kaj ŝi kun ŝiaj bofilinoj sin levis kaj reiris de la moabaj kampoj, ĉar ŝi aŭdis en la kampo moaba: «ke Dio ekmemoris sian popolon, por doni al ili panon». (7) Kaj ŝi eliris el la loko, kie ŝi estis tie, kaj ŝiaj du bofilinoj kun ŝi, kaj ili iris en vojon, por reveni Jehudujon. (8) Kaj Naòmi diris al siaj du bofilinoj: iru reiĝu ĉiu al sia patrina domo, Dio faradu al vi favoron, kiel vi faradis al la mortintoj kaj al mi. (9) Dio donu al vi, ke vi trovu ripozon ĉiu en domo de sia edzo, kaj ŝi ilin kisis, kaj ili levis voĉon kaj ploris. (10) Kaj ili diris al ŝi: nur kun Vi ni reiros al via popolo. (11) Kaj Naòmi diris: reiru miaj filinoj, kial vi irus kun mi? ĉu mi havas ankoraŭ filojn en min ventro, kiuj por vi estos edzoj? (12) Reiĝu, miaj filinoj, iru, ĉar mi jam tro maljuniĝis por edziniĝi. Se mi eĉ dirus, mi havas esperon, eĉ mi ankaŭ estus nunan nokton edzinigita kaj eĉ naskus filojn,— (13) Ĉu je ili vi atendas, ĝis ili grandiĝos? ĉu pro ili vi retenos vin, por ne edziniĝi? ne, miaj filinoj! ĉar (*se vi ne obeos*) mi estos tre maldolĉigita pri vi, ĉar sur min dia mano (= *batego*) jam falis. (14) Kaj ili levis

voĉon kaj ankoraŭ ploris, kaj Ārpa kisis sian bopatrinon (*por adiaŭ*) sed Ruth kuniĝis je ŝi. (15) Kaj Naòmi diris: jen via bofratino reiris al sia nacio kaj Dio, reiru post via bofratino. (16) Kaj Ruth rediris: ne petegu min, por vin forlasi kaj reiri de vi, ĉar kien vi iros, mi (*ankaŭ*) iros kaj kien vi pasigos la noktojn mi (*ankaŭ*) pasigos, via nacio estas mia nacio kaj via Dio estas mia Dio. (17) Kie vi mortos, mi mortos, kaj tie oni min enterigos, tiel Dio min punu kaj punegu, se eĉ la morto faros disigon inter ni. (18) Kaj Naòmi vidis, ke ŝi penadas, por iri kun ŝi, kaj ŝi ĉesis paroladi al ŝi. (19) Kaj ambaŭ iradis, ĝis ili venis Beshlehhemon, kaj kiam ili venis Beshlehhemon, la tuta urbo ekteruriĝis je ili, kaj diris: «Ĉu tio ĉi estas Naòmi?» (20) Kaj ŝi diris al ili: Ne nomu min «Naòmi» (= *agrablulino*), sed nomu min «Mara» (= *maldolĉulino*), ĉar la Ĉiopova tre min maldolĉigis. (21) Mi plena (*de bonhavo*) foriris, sed malplene Dio min revenigis; kial vi min nomas Naòmi, dum Dio min mizerigis kaj la Ĉiopova malbonfaris al mi. (22) Kaj revenis Naòmi, kaj ŝia bofilino Ruth la Moabino, kiu venis de Moabaj kampoj—kun ŝi, kaj ili venis Beshlehhemon en la komenco de rikoltado de hordeo.

ĈAPITRO II.

(1) Kaj Naòmi havis parencon de sia edzo viro grava heroo de l'gento de Elimeleĥ, kaj lia nomo estis Boàz. (2) Kaj Ruth la moabino diris al Naòmi: mi iros kampon kaj elserĉados (*perditajn*) spikojn, ĉe kiu mi trovos favoron en liaj okuloj; kaj ŝi rediris: iru, mia filino. (3) Kaj ŝi iris kaj venis kaj elserĉadis en la kampo poste de l'rikoltantoj, kaj (*neintence*) tio ĉi okazis en la parto de l'kampo (*kiu apartenis*) al Boàz de l'gento de Elimeleĥ. (4) Kaj jen Boàz venis de Beshlehhem, kaj diris al la rikoltantoj: «Dio kun vi!» Kaj ili rediris: «Dio vin benu!» (5) Kaj Boàz diris al sia servanto, kiu staris (*kiel estro*) ĉe l'rikoltantoj: kies estas tiu ĉi junulino? (6) Kaj la servanto staranta, ĉe l'rikoltantoj respondis kaj diris: ŝi estas junulino moabino, kiu revenis de moabaj kampoj kun Naòmi, (7) kaj ŝi diris: mi elserĉados (*spikojn*) kaj kolektos (*farante*) garbojn poste de l'rikoltantoj, kaj ŝi venis kaj staradas (*tie ĉi*) de l'mateno ĝis nun; ŝia jena sidado en la dometo estas de mallonge. (8) Kaj Boàz diris al Ruth: ĉu vi aŭdas, mia filino? ne iru elserĉadi alian kampon kaj ne foriru de tie ĉi, kaj tiel kuniĝu kun miaj servantinoj. (9) Viaj okuloj (*rigardu*) sur la kampon, kiun oni rikoltos, iru ilin sekvante, mi ordonis ja al la junularo, ke ili vin ne tuŝu; kiam vi soifos, iru al la vazoj kaj trinku de l' (*akvo*) kiun la junularo ĉerpas. (10) Kaj ŝi falis sur sian vizaĝon kaj inkliniĝis ĝis la tero, kaj diris al li: kial mi trovis favoron en viaj okuloj, por min ekkonatigi, dum mi estas ja alilandulino? (11) Kaj Boàz respondis kaj diris al ŝi: al mi estas jam raportita ĉio, kion vi faradis kun via bopatrinino post la morto de via edzo, kaj vi forlasis vian patron, patrinon kaj patrujon, kaj iris al nacio, kiun vi ne konis hieraŭ kaj antaŭhieraŭ. (12) Dio pagu vian faradon, kaj via rekompenco estu tuta (*kaj plena*) de l'Ĉioestro Dio de Israel, al kiu vi venis, por trovi defendon sub liaj flugiloj. (13) Kaj ŝi diris: mi trovas favoron en viaj okuloj, mia mastro! ĉar vi min konsolis, kaj parolis al la koro de via servantino, dum mi ne estas inda kiel unu el viaj servantinoj. (14) Kaj Boàz diris al ŝi: en la tempo de manĝado alvenu tien ĉi kaj manĝu de l'manĝaĵo, kaj trempu vian panon en vinagron. Kaj ŝi sidiĝis flanken de l'rikoltantoj, kaj li alŝovis al ŝi rostitajn spikojn, kaj ŝi manĝis kaj satiĝis kaj restigis al si. (15) Kaj ŝi leviĝis por elserĉadi, kaj Boàz ordonis al siaj servantoj, dirante: ankaŭ inter la garboj ŝi elserĉadu kaj vi ne hontigu ŝin. (16) Kaj de l'garbetoj vi ankaŭ defaligu por ŝi, kaj lasu, ke ŝi ĝin elserĉu, kaj ne riproĉu ŝin. (17) Kaj ŝi elserĉadis en la kampo ĝis la vespero kaj elbatis tion, kion ŝi elserĉis, kaj ĝi estis ĉirkaŭ unu «efa» (*mezurilo*) da hordeo. (18) Kaj ŝi ĝin portis kaj venis la urbon, kaj ŝia bopatrinino vidis tion, kion ŝi elserĉis, kaj ŝi (*Ruth*) elprenis (*el la poŝo*) tion, kion ŝi restigis de sia sateco kaj donis al ŝi. (19) Kaj ŝia bopatrinino diris: kie vi serĉadis hodiaŭ kaj kie vi laboris, via konanto estu benata; kaj ŝi raportis al sia bopatrinino, ĉe kiu ŝi laboris, kaj diris: la nomo de l'viro, ĉe kiu mi hodiaŭ laboris, estas Boàz. (20) Kaj Naòmi diris al sia bofilino: benita li estu de Dio, ĉar li ne forlasis sian afablon de l'vivantoj kaj (*nek*) de l'mortintoj. Kaj Naòmi diris: la viro estas proksima al ni, li estas el niaj parencoj. (21) Kaj Ruth la moabino diris: li ankaŭ diris al mi: «kun la servantinoj, kiuj estas ĉe mi, kuniru, ĝis ili finos la tutan mian rikoltadon». (22) Kaj Naòmi diris al sia bofilino Ruth: bone estas, mia filino, ke vi iru kun liaj servantinoj, por ke oni vin ne renkontu (*severe*) en alia kampo. (23) Kaj Ruth kuniris kun la servantinoj de Boàz por elserĉadi (*spikojn*) ĝis la fino de l'hordea kaj tritika rikoltado, kaj ŝi sidadis ĉe sia bopatrinino.

ĈAPITRO III.

(1) Kaj Naòmi, ŝia bopatrinino, diris: mia filino! mi deziras ja por vi ripozon, kiu estas bona por vi. (2) Kaj nun Boàz, nia parenco, kun kies junulinoj vi kunestis, li jen ventumas la amason da hordeo en nuna nokto. (3) Vi baniĝu kaj ŝmiriĝu (*per parfumoj*) kaj metu viajn (*plej karajn*) vestojn sur vin kaj subiru al la amasejo, ne konatigu vin al la viro, ĝis li finos manĝi kaj trinki. (4) Kaj kiam li kuŝos, eksciĝu la lokon, kie li kuŝiĝos, kaj venu kaj malkovru lian piedujon kaj kuŝiĝu, kaj li jam diros al vi, kion vi faru. (5) Kaj ŝi rediris al ŝi: ĉion, kion vi diros al mi, mi faros. (6) Kaj ŝi subiris al la amasejo kaj faradis ĉion, kiel ŝia bopatrinino al ŝi ordonis. (7) Kaj Boàz manĝis kaj trinkis, kaj lia koro bonhumoriĝis, kaj li venis al la rando de l'garbaro por kuŝiĝi, kaj ŝi venis mallaŭte kaj malkovris lian piedujon kaj kuŝiĝis. (8) Kaj kiam fariĝis noktomezo, la viro ektimis, kaj li ekpalpis

kaj (*eksciĝis ke*) jen virino kuŝas apud lia piedujo. (9) Kaj li diris: kiu vi estas?! kaj ŝi rediris: mi estas Ruth, via sklavinino, etendu viajn flugilojn sur vian sklavinon, ĉar vi ja estas parenco. (10) Kaj li diris: benata vi estu de Dio, mia filino! vi boniĝis vian lastan afablon pli ol la unua, per tio, ke vi ne iris al la junuloj ĉu malriĉa ĉu riĉa. (11) Kaj nun ne timu, mia filino, ĉion, kion vi diros, mi por vi faros, ĉar la tuta pordego de mia popolo scios, ke vi estas heroa virino. (12) Kaj nun! kvankam mi vere estas parenco, tamen ekzistas parenco pli proksima ol mi. (13) Pasigu la nokton, kaj matene, se li vin elaĉetos, estas bone, li elaĉetu, kaj se li ne volos vin elaĉeti, mi vin elaĉetos, kiel vivas Dio! kuŝu ĝis la mateno. (14) Kaj ŝi kuŝis apud lia piedujo ĝis la mateno, kaj ŝi sin levis antaŭ la tempo, kiam homo povas ekkoni la duan—ĉar li diris: ne estu sciate, ke virino venis la amasejon. (15) Kaj li diris: donu la tukon, kiu estas sur vi kaj tenu ĝin, kaj ŝi ĝin tenis kaj li mezuris ses (*mezurilojn da*) hordeo, kaj metis sur ŝin, kaj venis la urbon. (16) Kaj ŝi venis al sia bopatrino, kiu diris: kiu vi estas? ĉu mia filino? kaj ŝi raportis al ŝi ĉion, kion la viro faris por ŝi. (17) Kaj ŝi diris: tiujn ĉi ses (*mezurilojn da*) hordeo li donis al mi, ĉar li diris al mi: «ne revenu al via bopatrino malplene». (18) Kaj (Naòmi) diris: sidu, filino, ĝis vi scios kiel la afero elfalos, ĉar la viro ne trankvilos, antaŭ ol li hodiaŭ finos la aferon.

ĈAPITRO IV.

(1) Kaj Boàz iris al la pordego (de l'urbo) kaj sidis tie, kaj jen la parenco, pri kiu Boàz diris, pasas, kaj (*Boàz vokante*) diris: Tiu kaj tiu! venu, sidiĝu tie ĉi! kaj li alvenis kaj sidiĝis. (2) Kaj (*Boàz*) prenis dek virojn el la maljunuloj de l'urbo kaj diris: sidiĝu tie ĉi; kaj ili sidiĝis. (3) Kaj li diris al la parenco: la parton de l'kampoj, kiu apartenis al nia frato Elimeleĥ, vendas Naòmi, kiu revenis de moaba kampoj. (4) Kaj mi diris: mi malkovros vian orelon (= *rakontos*), dirante: aĉetu en la apudtestado de la sidantoj kaj de la maljunularo de mia popolo. Se vi elaĉetos, elaĉetu! kaj se oni (= *vi*) ne elaĉetos, diru al mi, ke mi sciu, ĉar krom vi ekzistas, neniu por elaĉeti, kaj mi (*kandidatas*) post vi. Kaj tiu rediris: mi elaĉetos! (5) Kaj Boàz diris: en la tago, kiam vi aĉetos la kampon de l'mano de Naòmi, tiam vi aĉetas de Ruth la moabino, edzino de l'mortinto, (*la devon*) daŭrigi la nomon de l'mortinto sur lian heredaĵon. (6) Kaj diris la parenco: mi ne povas elaĉeti (*ŝin*) por mi, ĉar eble (*per tio*) mi malutilos al mia heredaĵo, elaĉetu vi mian aĉetaĵon, ĉar mi ne povas elaĉeti. [(7) En antikveco tiu ĉi moro ekzistis ĉe Israel: ĉe l'aĉetado kaj ŝanĝado, por konfirmi ĉiun aferon, demetis homo sian ŝuon (*gant*) kaj ĝin donis al la dua, kaj tio ĉi estis la atesteco ĉe Israel.] (8) Kaj la parenco diris al Boàz: aĉetu por vi, kaj (*tiu*) demetis sian ŝuon. (9) Kaj diris Boàz al la maljunularo kaj tuta popolo: vi estu hodiaŭ atestantoj, ke mi aĉetis ĉion, kio apartenis al Elimeleĥ kaj kio apartenis al Kiljon kaj Maĥhlon de l'mano de Naòmi. (10) Kaj Ruthon la moabinon, edzinon de Maĥhlon mi ankaŭ aĉetis, por ke ŝi estu mia edzino, por daŭrigi la nomon de l'mortinto sur lian heredaĵon, kaj la nomo de l'mortinto ne fortranĉiĝu de liaj fratoj kaj de lia loka pordego, vi hodiaŭ estu atestantoj! (11) Kaj rediris la tuta popolo, kiu estis en la pordego, kaj la maljunuloj: ni estas atestantoj! Dio donu la edzinon, kiu venas vian domon, kiel Raĥhel kaj Lea, kiuj ambaŭ konstruis la domon Israel, akiru havon en Efrash, kaj havu bonan nomon en Beshleĥhem. (12) Kaj via domo estu, kiel la domo de Perek, kiun Thamar naskis de Jehuda, de l'semo, kiun Dio al vi donos de tiu ĉi junulino. (13) Kaj Boàz prenis Ruthon kaj ŝi fariĝis lia edzino, kaj li alvenis al ŝi, kaj Dio donis al ŝi gravedecon, kaj ŝi naskis filon. (14) Kaj la virinoj diris al Naòmi: laŭdo al Dio, ke li hodiaŭ ne malekzistigis por vi parencon, kaj lia nomo estu nomata (*kaj ekzistanta*) ĉe Israel. (15) Kaj li estos por vi agrabliganto de l'animo, kaj nutranto de via grizeco, ĉar lin naskis via bofilino, kiu vin amas kaj estas pli bona por vi, ol sep filoj. (16) Kaj Naòmi prenis la infanon kaj metis sur siajn genuojn kaj estis lia vartistino. (17) Kaj la najbarinoj donis al li nomon: [dirante: ĉe Naòmi naskiĝis filo, ili nomis lian nomon] Ŭbed (= *laboranto, utilanto*); li estis la patro de Jiŝaj patro de David. (18) Tiuj ĉi estas la naskigitoj de Perek; Perek naskigis Ĥhecron'on. (19) Ĥhecron naskigis Ram'on, Ram naskigis Aminadab'on, (20) Aminadab naskigis Naĥŝon'on, Naĥŝon naskigis Salma'on. (21) Salma naskigis Boàz'on, Boàz naskigis Ŭbed'on. (22) Ŭbed naskigis Jiŝaj'on, kaj Jiŝaj naskigis David'on.

F i n o .

Notoj de tekstpreparanto.

En la antaŭparolo, du vortoj ne estis legebla. Mi transskribis ilin kiel [*neklaraĵo*].

Mi ŝanĝis ĉi-subajn detalojn en la teksto:

Ĉapitro Verso	Originalteksto	Korektaĵo
I 19	Cu tio ĉi estas Naòmi?	Ĉu tio ĉi estas Naòmi?
I 22	la komenco dĉ rikoltado	la komenco de rikoltado
II 23	la servantinoj de Boaz	la servantinoj de Boàz

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LA LIBRO RUTH ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or

group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.